MUHAMMED BİN FADL BELHÎ

Evliyânın büyüklerinden. Künyesi Ebû Abdullah olup, adı Muhammed bin Fadl bin Abbâs bin Hafs'dır. Aslen Belhlidir. Belh'de onu anlıyamadıkları için şehirden sürmüşler, o da Semerkand'a yerleşmiştir. Muhammed bin Fadl, Ahmed bin Hadraveyh'in talebesi olup, daha birçok âlimin sohbetinde bulunmuştur. Semerkand'da kadılık yaptı. 319 (m. 9311 senesinde burada vefât etti.

Ebû Osman, Muhammed bin Fadl için şöyle demiştir: “Şayet kendimde biraz kuvvet bulsam, kardeşim Muhammed bin Fadl’a giderim. Çünkü onu görmekle kalbim ferah buluyor.” Ayrıca şöyle demiştir: “Muhammed bin Fadl, insanların iyisini kötüsünden seçip ayırandır.”

Hacca giderken Nişâbûr’a uğradığında, sohbet etmesini istediler. Muhammed bin Fadl, Kürsiye çıkarak “Allahü teâlâ büyüktür. Allahü teâlânın zikri büyüktür. Rızâ, en büyük olan Allahü teâlâdandır” dedi ve kürsîden indi. Ebû Osman Hayra, Muhammed bin Fadl’a yazdığı bir mektûbta “Bedbahlığın alâmeti nedir?” diye sorduğunda, cevâb olarak “Bedbahlığın alâmeti üçtür: Bir kimseye ilim verilir ama amel etmek için yardım edilmez. Amel etmeye yardım edilir ama bu sefer de ihlâsdan mahrûm edilir. Üçüncüsü ise âlimler ile sohbet etmek nasîb olur, fakat onlara hürmet etmekten mahrûm edilir.”

Muhammed bin Fadl’ın rivâyet ettiği hadîs-i şerîfte Peygamber efendimiz (aleyhisselâm), “Her peygambere, peygamberliğini isbât ederek, kendi zamanına göre yepyeni ve kimsenin yapamıyacağı (harikulade) bir takım mu’cizeler verilmiştir. Şüphesiz bana verilen en büyük mu’cize, Kur’ân-ı kerîm mu’cizesidir. Umarım, kıyâmet günü peygamberler arasından en çok ümmeti bulunan ben olacağım.” buyurdular.

Muhammed bin Fadl buyurdu ki: “İslâmiyet nûrlarının kalblerden ayrılıp, kalblerin kararmasına dört şey sebeb oldu: Bildikleri ile amel etmemek. Bilmiyerek yapmak. Bilmediklerini öğrenmemek. Başkalarının öğrenmelerine mâni olmak.”

“İnsanların en ârifi, Allahü teâlânın emirlerini yerine getirme husûsunda gayret sarf eden ve Peygamber efendimizin (aleyhisselâm) sünnet-i seniyyesine tâbi olanlardır.

“Errahmân demek; Allahü teâlânın, dünyâda iyi ve kötü herkese ihsân etmesi demektir.”

“İnsanların, nefsin istek ve arzularından uzaklaşmak için ıssız çöllere çekilmesi, ne kadar şaşılacak bir şeydir. Zira insanların arasına çıkmak, Peygamberlerin sünnetidir.”

“İlim kaledir. Cehâlet meçhûldür. İyi arkadaş rızıkdır. Kötü arkadaş keder ve üzüntüdür. Akrabayı ziyâret etmek hasenedir. Sıla-i rahmi kesmek musîbettir. Sabır kuvvettir. Cür’et acizliktir. Doğruluk kuvvettir. Yalan zayıflıktır. Ma’rifet doğruluktur. Akıl tecrübedir.”

“İlmin tadından zevk alan kişi, onsuz yapamaz. Devamlı ilimle meşgûl olur.” “Zâhidlerin gözleri ağlar. Âriflerin ise kalbleri ağlar.”

“Bir müridi (talebeyi) dünyâ malı toplamaya istekli görürsen, bil ki, onun bu isteği aşağılık, Rabbine sırt çevirme ve başaşağı dönme nişanıdır.”

“İlim üç kısımdır: İlm-i billah; Allahü teâlâyı kâmil sıfatlarıyla bilmektir. İlm-i minallah; zâhirî ve batınî bilgiler, haram ve helâl bilgileri, emir ve yasaklar ile alâkalı bilgilerdir. İlm-i meâllah; havf ve recâ ilmi, Allahü teâlâdan korkup bununla beraber O’ndan ümidi kesmeme, O’na sevgi ve muhabbet ilmidir.”

“Şükrün neticesi; Allahü teâlâyı sevmek ve O’ndan korkmaktır.”

“Dil ile zikretmek, günahlara keffârettir. Kalb ile zikr, Allahü teâlâya yakınlık ve mertebenin yükselmesidir.”

“Güneşin doğuşundan, güneşe gözle bakılabildiği sürede (işrak zamanına kadar) namaz kılmak haramdır. Ancak işrak vaktinden sonra nafile kılmak mübah olur.”

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Hilyet-ül-evliyâ cild-10, sh. 232

2) Şezerât-üz-zeheb cild-2, sh. 282

3) Fâideli Bilgiler sh. 183

4) Nefehât-ül-üns sh. 168

5) Tabakât-ı Sûfiyye sh. 212

6) Tabakât-ül-kübrâ cild-1, sh. 88

7) Risâle-i Kuşeyrî sh. 118

8) Tezkiret-ül-evliyâ sh. 282